

A régi budai Lövőház halálára

Lebontották a 17. századi ódon czélos házat

A Régi Szent János-kórház udvarán ott állott egy ódon egyemeletes épület. Oromfala háromszögében körkörös vonalú, célbalövésre való tárcsa díszlett, körülötte zászlók, céllövő puskák, dobok, golyóbisokból rakott piramisok adták meg a módját egy olyan emblémának, amilyen egy régi polgári „Czélos Ház“, vagyis „Lövé Hely“ díszé szokott lenni.

Bizottság nézte meg az elvénült épületet és megóvhatatlannak mondotta. Többszörösen lefényképezték, a székesfőváros festményt készíttetett róla, azután lebontották. Kár volt érte. Ma, amikor ezer technikai mód van arra, hogy elődonodott épületeket megőrző eljárással megmentsenek: bizonyára lett volna arra mód, hogy a régi ház ott maradjon a helyén, még ha ácsszerkezete olyan korhadt volt is, amilyen volt.

Buda egyetlen igazán hangulatos és egyben hamisítatlanul történelmi részlete volt ez az udvar: a régi Lövőház foglalatá. Az a falszakasz, mely a Margit-körút felé esik: 16—17. századi Városház, mint ilyen Pest és Buda egyetlen igazán érintetlen és hamisítatlan külső városfalának részlete. Hogy még 1541 előtt Buda városa rakatta-e, vagy 1541 után a Budát megülő török: azt megállapítani nem lehet. Ámde ott van rajta — úgyszólván épen — a fal belső oldalán volt fagaléria keresztgerendáinak tartására szolgáló párkány, illetőleg az a körüljáró, amit „gyilokjáró“-nak neveznek, a „Mordgangs“ fordításaképpen. A falon még kivehetők a szakállós puskákra való lövélyukak. Sőt egy kis kapu is felettebb gyanús arra, hogy az efféle keleti típusú tevéjáró kiskapu maradványa. Ismeretes, hogy a Szentírás azt mondja a gazdag emberről, hogy nehezebb annak átjutnia a mennyek kapuján, mint „hajókötelnek a tűfokán“. — Kevésbé ismeretes, hogy a Szentírás eme szövegrészének fordítása helytelen, mert „hajókötel“ helyett „málhás tevé“ értendő. Még kevésbé ismeretes, hogy a „tűfoka“ nem egy varró tű lyukát jelenti, hanem a kelet építés jellegzetes kapuit, melyek felül félkörösek: megterhelt tevé hátán levő motyó átbujhatására valók.

A lebontott régi ház bizonyára 17. századi, hiszen a Tárcsalövő Polgárok Testvériséges Céhe máig a század végén működött. A most jól és kedvesen rendbehozott másik, oszlopos, ámbitusos épület a 19. század elején épült és az ispotályal körülbelül egykorú. Mindez bizarr, kedves képet adott az udvar vén fái alatt, amit feltétlenül meg kellett volna őrizni, illetőleg újra kellene építeni az udvar tengelyében ferdén állott házat.

Nem vagyunk barátai a stílus kópiásdit játszadozó, művészkat gyártó „restaurálásnak“, ami a Rajnavidék tisztos romjából rossz és tudatlan színházi kelékesbe oltott, regényes fantáziáji pedánsok ideátlenségeit „műemlék védelmezte“ főleg 1871 után, a porosz-francia háború után, Richard Wagner nagy hősi eposzo lendületével. Ugyanez a régi „mű-

emlékvédő“ szellem silányította tönkre a gyermeteg laikust elbájosító „restaurálásával“ sok műemlékünket 1860—1900 között. Azonban a lebontott ódon épület, mint színfolt hiányzik a képből.

A városfalat sem szabad „restaurálni“, illetőleg — hála a kifejlődött magyar gyakorlatnak — illet senki nem akar elkövetni. Tökéletesen elégséges lenne, ha a befelé omló, lazult köveket — melyeket a kórházi altisztek évek óta elhordottak helyükről s abból valami virágágyfélének szegőköveit rakták fel — visszahelyeznék a falba, azután annak rendje és módja szerint a fal kőközeit ismert mai móddal betonnal telebújtanák, az ideitlen hirdetések kidobnák és az egész 16—17. század modorát jellemző, Pest utolsó városfalain meg volt, Romer Flóris munkáiból ismert, orompártasorral látnák el: egy pár soros emlékeztetővel, mely elmondaná, hogy ez a fal *Buda alsó Hóstatjának utolsó maradványa*. Az újonnan felépült ház ormára odakerülhetne a régi embléma mása. Az olasz modorú városfal, a magas tetejű régi lövőház, a kis barokkos kapolna szentélyének kedvesen naiv vonalai, a kórház hátulsó kapujának két barokk pukója és az ámpiros ámbitus bájos kép lenne, főleg, ha mindez egy lándzsasoros kerítésen át szemlélhető is volna az utcáról. Utóvégre is olyan retentő szegények vagyunk műemlékekben, hogy még egy kispolgári, semmi formát vagy műtörténeti stílust nem mutató régi háznak is irgalmaznunk kell. B. B.

Berczel Jenő dr. alpolgármester, aki mindig szeretettel gondozta a gyógyforrások ügyét, most az újév elején nagyhorderejű nyilatkozatot tett egy sajtó-interjú

Budai Napló
1951. I. 10.